

Eigen planten eerst?

Jelle Reumer

Deze column schrijf ik terwijl ik voor twee weken ben neergestreken in Winterswijk, in het kader van de jaarlijkse opgravingscampagne in de steengroeve ter plaatse. Deze zomer ben ik er al weer voor de vijfde maal en ik moet bekennen dat deze zoektochten naar 240 miljoen jaar oude reptielenresten nog steeds spannend zijn. Met een twintigtal Duitse en Nederlandse studenten en enkele geïnteresseerden hakken en beitelen we ons door de oude steenlagen en elke hamerklap kan een vondst opleveren. Het is de spanning van de hengelaar: bijt-ie of bijt-ie niet - en anders straks wel.

Maar daar wil ik het nu niet over hebben. Ik verblijf op een kleine boerderijcamping te midden van het Achterhoekse coulissenlandschap waar het 's zomers wemelt van de fietsende echtparen die tussen het streekmuseum en de ijsboerderij pendelen. Een prettig gebied kortom, waar het ook goed wandelen is. Dat deed ik dan ook, meteen de eerste avond, om de natuur eens lekker op te snuiven. Al bij het verlaten van de camping stond er een mooie groep reuzenbalsemien te bloeien, mooie roze tot lila bungelbloemen op planten die meer dan twee meter hoog worden. Ik liep verder langs reuzenberenklauwen, Canadese fijnstraal, Jacobskruiskruid, bospeststruiken die al bessen begonnen te krijgen, Japanse duizendknoop, een groep Solidago's: een prachtige flora omzoomde de onverharde Dondergoorweg waar ik liep (terzijde: Winterswijk is de gemeente met de meeste kilometers onverharde weg van ons land en wil dat graag zo houden). Al die planten, met hun roze, gele, witte of andere bloemen geven kleur aan het landschap, dat verder ruimhartig is gestoffeerd met eikenbomen en maisvelden.

Alle planten die ik tot nu toe noemde, met uitzondering van de eikenbomen, horen er niet thuis. De balsemien, duizendknopen, kruiskruiden en fijnstralen - en de rest - zijn exoten, invasieven, *aliens*. Ik weet zeker dat 99% van de fietsers en wandelaars dat helemaal niet in de gaten heeft. Integendeel, waarschijnlijk zeggen ze al fietsend en stappend tegen elkaar dat er zulke mooie bloemen staan: 'Wat is het toch prachtig hier in de Achterhoek!'

De vraag wordt urgent wat we ervan moeten vinden. Tientallen plantensoorten die het landschap aangenaam opfleuren en waar geen mens zich aan stoort; is dat nou erg of juist geen enkel probleem? De traditionele reactie op invasieve soorten is een negatieve. Dat begint al in de naamgeving: waterpest en bospest heten niet voor niets geen waterpret en bosvreugd. Invasieven worden als een pest beschouwd. En een pest moet worden bestreden, met alle mogelijke middelen inclusief zomerkampen van vrijwilligers om bos- en heidepercelen te ontdoen van bospest. Er is een afdeling van de rijksoverheid die zich met invasieve soorten bemoeit, de wet- en regelgeving op dit gebied wordt telkens strenger en de soorten waar het om gaat zijn vogelvrij. Tot voor kort heerste er absolute consensus over: *aliens* zijn slecht en moeten bestreden. Eigen planten eerst! Onlangs echter gooide een Amerikaanse ecooloog de knuppel in het invasieve hoenderhok. In het

boek *Invasion Biology* (2009) en daarna in een interview in *Scientific American* (februari 2011) en een opiniestuk in *Nature* (juni 2011) betoogde Mark Davis dat we wat minder emotie en wat meer wetenschap zouden moeten toepassen jegens de exoot.

Davis en zijn collega's die het *Nature*-artikel mede ondertekenden, pleiten ervoor om ons alleen zorgen te maken over soorten die risico's voor de gezondheid meebrengen of die economische schade veroorzaken. En de rest met rust te laten. Een uitzondering wordt wel gemaakt voor de immer kwetsbare eiland-ecosystemen: oceanische eilanden of geïsoleerde meren, waar de introductie van een vreemde soort (vaak een predator) tot het complete instorten van het ecosysteem kan leiden. Maar voor de rest is het nutteloos om ons al te erg op te winden. Bovendien zijn het ook niet altijd invasieve soorten die problemen veroorzaken. Er zijn allerhande voorbeelden van inheemse soorten die - door een bepaalde oorzaak getriggerd - ook een puinhoop veroorzaken. Zowel in Europa als in Amerika kunnen verschillende dennenscheerders grote schade aanrichten in bossen terwijl het gewoon inheemse bestjes zijn.

Een andere vraag is waar de grens te leggen. Amerikanen hebben het voordeel boven Europeanen dat ze het jaartal 1492 (de ontdekking door Columbus) kunnen hanteren als het ecologische Jaar Nul. Alles wat sindsdien is gearriveerd is vreemd, *alien*. Wij Europeanen hebben zo'n ecologisch Jaar Nul niet, maar evengoed is het de vraag wat we wel en wat niet als indringers beschouwen. De Nederlandse poldersloot is al sinds de Middeleeuwen verrijkt met kalmoes (grondstof voor Beerenburg!), maar de geurige moerasplant hoort hier niet thuis. Uitroeien dus? Of gewoon accepteren (en van de Beerenburg genieten)?

Als door een wesp gestoken reageerden 141 (!) wetenschappers met een ingezonden brief in *Nature* om Davis en ons er toch van te overtuigen dat geïntroduceerde soorten gevaarlijk zijn, permanente waakzaamheid vereisen en een consequent beleid vragen. En dat er waar mogelijk ook moet worden uitgeroeid, vooral op eilanden. Op de Galápagos eilanden, zo schrijven de 141, zijn al 27 invasieve soorten uitgeroeid, waarmee hun negatieve effecten op de inheemse soorten werden weggenomen. Dat is een prima zaak, maar het is geen argument tegen Davis e.a., die zelf ook erkennen dat eilanden door hun kwetsbaarheid een apart geval vormen.

Het pleidooi van Mark Davis is om niet meer zo hysterisch te doen. Niets in de natuur is statisch, soorten komen en soorten gaan en die soorten zelf hebben daar geen enkele mening over. Alleen wij mensen maken ons druk. Wanneer je in Winterswijk de bloeiende balsemien en fijnstralen langs de wegrand ziet staan, planten die daar niemand kwaad doen, kun je je inderdaad afvragen of we ons niet wat te veel opwinden. Het advies van Mark Davis: geniet maar van de aanblik en laat ze verder met rust. Ook langs de Dondergoorweg. ◀